

Täysistunto

Tiistai 19.6.2018 klo 14.10—18.52

16. Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistielaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistielaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 147/2017 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 147/2017 vp

Hallituksen esitys HE 11/2018 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 13/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

18.29 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Valiokuntatyöskentely oli yksituumaista ja hyvin rakentavaa, mutta siitä huolimatta muutama kohta, jotka huolestuttavat, johti siihen, että teen lausumaehdotukset jaetun mukaisesti. Muutama sana niistä.

Ensimmäiseksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin lainsäädännön muuttamiseksi siten, ettei yksityistielaissa määritelty rakentamisrajoitus rajoita kaavaan merkittyä rakentamisoikeutta.” Tämä liittyy nimenomaan siihen, että on näkemäalue, joka on siellä maantilaissa mutta joka nyt tuodaan tähän yksityistielakiinkin, niin että tien keskel-tä mitattuna 12 metriä voidaan luokitella näkemäalueeksi, ja se tarkoittaa silloin pahimmil-laan sitä, että kaavaan merkitty rakentamisoikeus kaventuu, jos tämä laki menee kaavassa määritellyn rakennusoikeuden edelle, ja siksi tämä lausuma tässä muodossaan, että nimen-omaan tarkoitetaan sitä, että kaavaan merkitty rakentamisoikeus ei voi kaventua yksityis-tielainsäädännön asettamisella.

Toisena: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin lainsäädännön muuttami-seksi siten, ettei yksityistielaissa määritelty purkamismahdollisuus koske rakennusta, jolla on taloudellisesti merkittävää käyttöä.” Yksityistielaissa on perusteltu, että purkuoikeus tältä näkemäalueelta ei koske asumistarkoituksessa olevaa rakennusta, mutta itse maaseu-dulla kasvaneena tiedän, ja muutaman yksityistien tuossa ajelinkin tämän lainsäädännön puitteissa ja totesin, että aika monta suulia ja navettaa saattaisi olla tämän purkutuomion al-la. Kun me tiedämme, minkälaisia me suomalaiset olemme, että me olemme hirveän herk-kiä kritisoitumaan ja naapurisopu ei aina kaiken kaikkiaan ole hyvä, niin se, että tämä lau-suma tulisi sinne, olisi tärkeää, niin että varsinkin haja-asutusalueilla maatalouselinkeino-a harjoittavat ihmiset voisivat olla turvassa siten, että jo rakennetut navetat ja elinkeinon har-joittamiseen keskeisesti liittyvät rakennukset eivät olisi tämän lainsäädännön piirissä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2018 vp

18.33 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Tämän yksityistielain ensimmäisessä käsittelyssä paljon puhuttiin nimenomaan tästä kunnallisen tielautakunnan olemassaolosta ja sen katoamisesta, mutta sitten ei hoksattu, että on olemassa näitä muitakin tällaisia tekijöitä, mitkä voivat vaikuttaa sitten tämmöisten tieriitojen syntymiseen, minkä varjolla saattaa tulla lakiin vedoten purkumääräyksiä jopa ihan elinkeinoissa toimiville rakennuksille tai rakennuksille, joille on myönnetty jo muuten rakennuslupa aikoja sitten.

Jos muistaa näitä vanhoja yksityistierakentamishommia, niin kun niitä kimpassa tehtiin, yleensä pyrittiin rakentamaan oma talo tai joku rakennus — vaikka autotalli — sen verran lähemmäksi, ettei tarvinnut kovin raskailla kustannuksilla tehdä sitä omaa osuutta siihen, että yhteisin varoin oli varaa siirtää vähän niin kuin omaan päin. Sitten, kun on sattunut olemaan näissä tieriita-asioissa mukana, ja niissä on jopa käynyt sillä tavalla ikävästi, että on hengenlähtöjäkin tullut, niin näistä ei ole päätöksiä tapahtunut, kun riita-asiat ovat menneet niin synkäksi, että on käyty ihmisten päälle ja sitten myös omaisuuden päälle. Tässä on nyt mahdollisuus, jos ei saada näitä tämmöisiä asioita korjattua, että saattaa yksityisen ihmisen elinkeinonharjoittaminen vaarantua ja hänen toimeentulonsa heikentyä. Siksi minusta nuo tähän asiaan liitetyt ponnet ovat erittäin tärkeitä ja hyviä, ja kannatan edustaja Myllykosken tekemiä esityksiä lausumiksi.

18.34 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Yksityistielain uudistaminen on ihan hyvä hanke ollut mielestäni. Siinä tietenkin mennään uuteen aikaan, kun tielautakuntiin liittyvä hallinto on muuttumassa parhaillaan ja näitä yksityistieasioita kunnissa käsitelleet lautakunnat lakkautetaan ja sitten uuden ajan koittaessa maakuntahallinnossa on mahdollista, totta kai, perustaa tämmöinen neuvottelu- tai sovitteluelin, joka sekään ei tietenkään ole tuomioistuin. On syytä muistaa, että tielautakuntakaan ei itsessään ole tuomioistuin ollut. Sillä ei ollut lain suomaa tuomiovaltaa tietenkään, mutta se oli vain tämmöinen riitojenratkaisuelin, joka ratkaisi sitten tiekunnan osakkaiden välisiä riitoja. Kokemuksista tiedän, kun 25 vuotta metsänhoitoyhdistyksen neuvojana olin, että kun käytännössä joka päivä ajoi yksityisteitä pitkin omalla autollaan työmatkoilla, äärimmäisen harvoin törmäsi tilanteeseen, jossa tieriidan takia olisi menty korkeimpiin elimiin eli maa- ja metsätalouden ministeriöön, jossa se ratkaisi, vaan kyllä ne käytännössä kunnan tielautakunta ratkaisi ja ihmiset tyytyivät siihen. Asia oli hyvin hoidettu ja säästettiin valtava määrä kustannuksia. Asiantuntemusta kunnissa oli, edelleen sitä siellä on. Tieinsinöörit oikeastaan ovat yhä enemmän oppineita, tämä uusi sukupolvi, joka on ottanut vastuun, kun entiset virkamiehet ovat jääneet eläkkeelle.

Uudessa tielaissa on myös pykälä, että tieosakkaat voivat vapaasti päättää, kun esimerkiksi yhteiskunnan kunnallistekniikan rakenteita rakennetaan, yleensä teiden alle tai tieojaan taikka siihen välittömään tien läheisyyteen. Nyt uuden lain mukaan ei tarvita enää maanomistajan lupaa vaan tiekunta voi kohdastaan päättää, että esimerkiksi kun valokuitukaapeli vedetään, sen voi vetää siihen tiealueelle tiekunnan luvalla ilman, että siitä maanomistajia kuullaan. Juridisestihan yksityistiealueella oleva maa on sen maanomistajan maata, kenen maa-alueella se tie on, mutta kuitenkin tiekunnalle annetaan tässä yhteistä päätösvaltaa siihen yhteiseen tiehen, niin että se ei ole enää maanomistajan sanan takana, vaan yhteinen tiekunta voi päättää, että voi esimerkiksi kuntaan menevän tai alueelle menevän vesijohdon vetää siihen tieojaan. Nykyisillä tekniikoilla se on kovin helppoa hommaa. Näin ollen tässä on menty hyvin paljon eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2018 vp

Yksi asia, mikä on oikeastaan aika hyvä asia, vaikka minua vähän arveluttikin alussa: On hyvä, että nämä pienet tiekunnat järjestäytyvät niin, että niistä tulee laillisia toimieli-miä. Nythän ei tarvita enää virallisia toimituksia, vaan tämä nykyinen yksityistielakimu-u- tos, jota tässä parhaillaan käsitellään, mahdollistaa tällaisen sopimusmenettelyn. Elikkä tieosakkaat yhteisesti allekirjoittavat perustamiskirjan, että perustetaan se tiekunta, jolle annetaan nimi vielä — lapselle pitää antaa nimi siinä kokouksessa, mikä on tämän tiekun- nan nimi. Kun olen monen tiekunnan jäsenenä sattuneesta syystä, niin niissä kokouksissa totta kai aidosti käsitellään tiekunnan asioita.

Jokamiehen oikeuteenhan tämä ei vaikuta millään lailla, vaikka tiekunta voi periä tie- maksuja — sanon vain lopuksi, arvoisa puhemies, sen vielä — eli tämä uusi laki mahdol- listaa sen maksun perimisen, mutta jokamiehen oikeuteen tämä ei vaikuta tietenkään.

18.38 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Harmi, että olin valiokuntamatkal- la silloin, kun tätä asiaa keskusteltiin, kun mietintö tähän saliin tuli, mutta käytänpä nyt pu- heenvuoron ehkä sitten vähän myöhäisjättöisesti. Valitan tätä toiseen käsittelyyn tuomaani yleiskeskustelumaista puheenvuoroa, mutta edustaja Hoskoselle on tavallaan pakko sa- noa, että nimenomaan juuri sekin on yksi sellainen probleema tässä laissa, tämä valitusme- nettely ja riitojen sovittelu, ei ratkaisu. Puhutaan maakunnista ja maakunnille siirrettävis- tä, kun sitten taas samassa valiokunnassa maantielain osalta poistettiin kaikki maakunta- viittaukset juuri sen takia, koska se ei ole voimassa olevaa ja sen ajankohdasta ei ole tietoa. Tässä on pientä epäjohtamukaisuutta, että tämän puolella jo vannotaan, että näitten riito- jen sovittelu on tulevilla maakunnilla, kun olisin ainakin henkilökohtaisesti halunnut enemmän sitä, että siinä olisi lukenut, että kunnallinen virkamies on henkilö, joka voi ottaa riita-asian niin sanotusti soviteltavakseen, eli rakennuspuolen tai tiepuolen osaava virka- mies, niin ettei sitä siirrettäisi maakuntaan nyt vaan oltaisiin pidetty se ihmistä lähellä. No, sitten sanotaan, että tulee jääviysongelmia ja niin edelleen. En pidä kunnallista virkamiestä virkavastuulla toimiessaan jäävinä sovittelemaan riita-asioita.

Hallinto-oikeuden ja oliko nyt maa-oikeuden, joita on Suomessa tietyissä hovioikeuksis- sa erikseen, puolelta se oli selvä signaali, että joku suodatin tarvitaan, ettei tapahdu niin, että jokainen riita-asia ratkaistaan kärjäoikeudessa. Se ruuhkauttaa, tulee kalliiksi. Ja tä- nään kun oikeusasiamiehen kertomusta käsiteltiin, toin tämän asian esille, että oikeusturva vaarantuu, kun riitelevä osapuoli, joka tuntee olevansa kärsivä osapuoli, joutuu maksa- maan 250 euroa siitä, että hän vie prosessia eteenpäin. On jollakin tavoin ristiriitaista, että me veimme sen suodattimen siitä välistä pois, sillä jos nyt oikein muistan, melkein 80 pro- senttia riita-asioista päättyi tielautakuntien käsittelyyn. Tämä vietiin nyt pois, ja se tulee kuormittamaan kärjäoikeuksia.

18.41 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Todellakin näen, että uutta aikaa kohti menemme. Olen sataprosenttisesti samaa mieltä edustaja Myllykosken kanssa siitä, että kuntien tielautakuntien lakkauttaminen olisi voinut jäädä sillä keinoin, että tähän lakiin oli- si voitu kirjata, että nämä tielautakunnat lakkaavat sitten, kun maakuntahallinto aloittaa, ja maakuntahallinto sitten osaltaan perustaa esimerkiksi osin maakunnan omia tällaisia so- vitteluelimistä tai -lautakuntia, millä nimellä ne nyt ovatkaan. Kuntahan itsenäisenä toimija- na voi tietysti omalla alueellaan sovitteluelimen perustaa. Minun nähdäkseni siinä ei rikota mitään lakia, jos jatkaisi vaikka kunnan teknisen lautakunnan yhtenä osajäsenenä tällainen tielautakunnan sovitteluelin. Sehän on aivan laillista toimintaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2018 vp

Mitä tulee jääviysasioihin kunnan sisällä, niin omassa kotikunnassani Ilomantsissa tiedän satavarmasti sen, että siellä kyllä jääviysasiat hoidetaan minun mielestäni esimerkillisesti. Jos joku jäsen epäilee, että joku on käsittelemässä jonkun sukulaisensa asiaa vaikka nyt lautakunnassa, niin aivan varmasti siitä huomautetaan. Ja kyseinen henkilö itse jo tietääkin sen ja tietää olla poissa sillä hetkellä, ilmoittaa olevansa jäävi. Eli jääviysasiaa en näe minään ongelmana. Kyllä ihmiset, kun tuntevat toisensa hyvin, tietävät jääviysasiat hoitaa myös tyylikkäästi kuntoon. Se ei ole ongelma.

Ongelmaksi se muodostuu silloin, jos mennään käräjäoikeuskäsittelyihin. Kuten tiedätte, tieriidan vieminen käräjäoikeuteen johtaa siihen, että siitä hyvin helposti syntyy tuhansien eurojen kulu. Olen kahden tiekunnan jäsen, ja niistä toisen tiekunnan vuotuinen rahankäyttö on suurin piirtein 1 500 euroa per vuosi. Eli näillä rahoilla, mitä tiekunta käyttää tienhoitoon joka vuosi, ei edes yhtä käräjajuttua hoidettaisi. Se maksaa niin turkasen paljon. Eli tässä on selkeästi oikeusvaje syntymässä, jolloin jos joku haluaa riidellä, niin tämmöisen pienen tiekunnan se vie konkurssiin alta aikayksikön. Ja käytännössä tienhoito silloin kärsii valtavasti.

Tähän toivoisin muutosta, kun seuraavan kerran tätä yksityistielakia viilataan. Jos joku täällä vielä seuraavallakin vaalikaudella istuu — senhän kansa päättää — ja edustaja Myllykoski varmasti aktiivisena miehenä ja hyvänä edustajana sitä täällä tekee, niin hartaasti toivon, että hän ainakin nostaa esille tämän, että yksityistielakia voidaan muuttaa siltä osin, että nämä tielautakunnat palautetaan.

Muistan erään lohkomistoimituksen, jossa maanmittari jakoi tontin ja perusti sinne tieoikeuden ja antoi sitten tälle uudelle tontin omistajalle sen toimituskirjan ja totesi, että tieoikeus on tässä ja saat rakentaa tietä. Sitten hän antoi myös valitusosoituksen ja sanoi, että maa-oikeuteen voivat valittaa näistä tiepäätöksistä riitelevät osapuolet mutta hän jo ilmoittaa tässä vaiheessa, että yhtäkään tällaista tieoikeutta ei maa-oikeus ole lakkauttanut, että voitte valittaa, jos haluatte rahoistanne päästä eroon. Tätähän se on.

18.44 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa nyt on semmoinen ongelma meillä — kun jäin miettimään, että miten mennään — että tässähän käy nyt sillä tavalla, ettei meillä ole maakuntalakia eikä meillä ole maakuntia, mutta tämä laki menee eteenpäin. Näinhän tässä tulee käymään. Ja ennen kuin ne maakuntalait ovat voimassa, niin tämä laki on voimassa. Jos maakuntalait viivästyvät vielä huomattavasti eteenpäin, meillä on se tilanne tässä jatkossa, että tämmöistä sovittelulautakuntaa ei ole olemassa, ei ole lain määräämää virkamiestä, joka rupeaa hoitamaan näitä riita-asioita eteenpäin, ja se on ainoastaan käräjäoikeusasia.

Jos miettii näitä yksilön oikeusturvia, ne ovat aika hankalassa tilanteessa tässä väliajalla, ennen kuin tämä asia on saatu rakennettua loppuun. Siksi ainakin itse ajattelen, että olisi hirmu tärkeää, että nuo lausumat, mitkä me teimme, saataisiin mukaan tähän, niin että jonkunlainen oikeudellinen turva riita-asioihin saataisiin hoidettua taustalle, ettei kävisi kovin kalliiksi käydä käräjiä tai sitten toisinpäin, että joudutaan antautumaan rikkaamman vallan edessä niin, että kun ei raha riitä, ei edes uskalla lähteä taloudellisista syistä käräjiä käymään. Että tämä on tämmöisen köyhän oikeusturva-asiakin myös tässä samalla.

Me olemme nyt tämmöisen välikön tähän tehneet ihan huomaamatta, kun ollaan viety maakuntalakia eteenpäin, ja sitten kun tämä kone polkee tyhjää täällä nyt vähän aikaa, niin meillä on semmoiset lait täällä, mistä häviää yksilön oikeusturva välittömästi pois.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2018 vp

18.45 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Nyt en ole ihan varmalla pohjalla puhuessani tästä asiasta, mutta ymmärtääkseni on olemassa sovittelujärjestelmä, jossa voidaan sovittaa vähäisiä riita-asioita. Nyt yksityistieongelmiin tietenkin voi tulla tilanne, että siinä ei ole enää vähäisestä riita-asiasta kyse — en osaa sitä tasoa siihen määritellä — mutta ymmärtääkseni tällainen sovittelumahdollisuus on olemassa riita-asioittenkin kohdalla. Se tarkoittaa, että se on vapaaehtoista molemmille ja suostumus täytyy molemmilta olla siihen, että tämä asia viedään sovittelun kautta. Eli kyllä kehottaisin tutkimaan myöskin tämän mahdollisuuden käyttöönoton, jos tällaiseen tilanteeseen joudutaan.

18.46 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Ehkä kerroin äsken vähän huonosti tuon tilanteen, mutta tässä on todella tällainen tilanne menossa. Tämä laki sisältää sen, että nämä sovittelulautakunnat poistuvat. Ne häviävät meiltä kokonaisuudessaan sieltä kunnista. Kuntiin ei tule enää sovittelulautakuntaa eikä virkamiestä, joka rupeaisi näitä riitoja ratkaistamaan. Meillä on tämä voimassa oleva yksityistielaki, missä sanotaan, että tuomioistuimessa ratkaistaan nämä riidat, ja sen jälkeen tämä paketti on auki. Nyt on liian kova kiire tässä hommassa tavallaan ollut, kun luultiin, että maakuntalait saadaan voimaan hyvässä tahdissa, mutta kun tämä koneisto tosiaan polkaisi tyhjää vähän aikaa tuossa, siinä varmaan jalkapohjilla ei ollutkaan enää tukevaa maata siellä, kun vietiin lakia eteenpäin. Nämä asiat nyt seisovat täällä eduskunnassa, mutta tämä laki vain menee eteenpäin, ja silloin häviää tämä yksilön oikeusturva-asia sieltä takaa.

18.47 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Parviaiselle siitä, että on tällainen sovitteluelin. Meillä on valtakunnallisesti jokaisessa maakunnassa sovintotoimistot, jotka tekevät näitä sovitteluja, ja THL hoitaa tätä sovittelukoneistoa, jossa on yleensä sitten noin kolmisenkymmentä vapaaehtoista sovittelijaa ehkä neljän viiden vakituisen henkilön ohjauksessa, jotka sovittelevat näitä riita-asioita, mutta kun tätä asiaa kysyin, niin he pääsääntöisesti käsittelevät rikosasioita ja siinä mielessä ei ollut heille mitenkään tuttu alue. Pyysin, että valiokunta olisi pyytänyt lausuntoa sovittelusta, nimenomaan THL:ltä, tästä johtuen, että olisiko heillä resursseja ja osaamista ottaa tieriitoja omalle työsaralleen.

Sitten toisena elementtinä tietysti on, että käräjäoikeuksissa on myös sovittelutoimintaa, eli käräjäoikeuksissa voidaan sovittaa pyydettyä asioita.

Mutta kysymyshän on tässä tavallaan siitä, kun jää nyt käteen se, että jos haluat riitasi aktivoida, niin ensisijaisesti sinun pitää tehdä siitä käräjäoikeuteen... Monesti menee niin, että poliisi tulee paikan päälle, kun on riita siihen muotoon mennyt, ja tehdään rikosilmoitus jonkun naapurin asiaan koituvasta kohtuuttomasta toiminnasta, ja se lähtee käräjäoikeuteen. Niin kuin edustaja Semi toi tuossa esille, nyt meillä ei ole sellaista luonnollista sovitteluelintä, kun meillä vielä ei maakuntahallintoa ole eikä siihen liittyvää lainsäädäntöä, ja nyt jäämmme niin kuin välitilaan. Sitten toivottavasti ei tarvitse tehdä pihtisynnytyksiä.

18.49 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä totean, että jos nyt menetetään juuri se toimielin, joka tätä on tehnyt, niin meillä on kuitenkin olemassa tällainen mahdollisuus juuri näitten sovittelutoimistojen kautta, että siellä voidaan sovittaa myöskin riita-asioita eikä pelkästään rikosasioita. Eli tällä väliajalla on ymmärtääkseni mahdollisuus hoitaa tämä asia, jos on molemminpuolista tahtoa, koska tämä sovittelukuvio on vapaaehtoinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 69/2018 vp

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.